

Učiteljski pevski zbor

Dragu Supančiču

Po novem letu je imel Učiteljski pevski zbor »Emil Adamič« večdnevni pevski tečaj. To priliko je porabil, da je izročil svojemu soustanovitelju, organizatorju ter dolgoletnemu tajniku in predsedniku tov. Dragu Supančiču diplomu častnega članstva. Spominška listina je lepo in umetniško delo slikarja grafika E. Justina in ima dva razdelka. Na prvem je nekaj taktov Jenkove znane skladbe »Strunama ter besedilo, na drugem umetniško izdelana glava pok. skladatelja Emila Adamiča s faksimilom njegovega podpisa.

Drago Supančič

V Hubadovi dvorani v Glasbeni Matici, kjer se je izvršilo že toliko pevskih svečanosti, se je zbralo celokupno članstvo zbora. K tej izredni slavnosti je prišel tudi predsednik sekcije tov. Metod Kumelj. Njegov prihod je dvignil svečano razpoloženje ter našel med članstvom mnogo odobravanja. Po pozdravni pesmi, ki jo je UPZ zapel ob prihodu slavljenca in pozdravu na vse navzoče je poslevovala podpredsednica tov. Mara Petrovičeva imela na odlikovanca sledeči nagovor:

»Učiteljski pevski zbor slavi danes lep in pomemben domači praznik, praznik dela našega tovariša, ki je dolgo vrsto let posvečal vse svoje moči in sile procvitu in napredku našega zbora. Ako se ozremo nazaj na čase, ko se je naš zbor ustanovljal, na vse njegovo delo in napredek, ne moremo prezreti tovariša, ki je nosil ves ta čas glavno breme dela, tovariša, ki je bil glavna gonilna sila. Tovariš Drago Supančič je bil oni, ki je med drugimi pred 15 leti čutil potrebo po ustanovitvi pevskega zbora učiteljev in učiteljic, potrebo po ustanovitvi posebne učiteljske institucije, preko katere je možno opozoriti javnost na učiteljski stan in njegove težnje. Zato najdemo tovariša Supančiča med soustanovitelji našega zbora, prežetega z vedrim idealizmom, dobro voljo in optimizmom v bodočnost in poslanstvo pevskega zbora, kateremu je kumoval.

Kako je naš slavljenec razumel poslanstvo Učiteljskega pevskega zbora, so najboljši dokaz različne pevske turneje po Češko-slovaški, Bolgariji, Vojvodini in druge v mehanke naše države. S svojo odločnostjo, globokim razumevanjem za stvar samo in do slednim delom je dosegel, da so bile vse našete poti, na katerih smo imeli približno 90 nastopov, pravi trijumfi za naš zbor, pravi trijumfi za našo glasbeno kulturo in čast vsega slovenskega učiteljstva. Vse našete poti pa so bile tudi delo za slovansko vzajemnost. Zato mu je zahvalo predvsem dolžan naš

zbor, zahvalo pa mu je dolžna tudi vsa naša glasbena javnost in vse naše učiteljstvo.

Preobširna bi bila razprava o vsem velikem delu, ki ga je imel slavljenec kot organizator pevskih turnej, tajnik in predsednik, z delom za napredek in procvit našega zbora in preveč bi bilo naštevavanja vseh fizičnih in gmotnih žrtev, ki jih je položil v to delo. O tem bi znali povedati samo oni, ki so vedno stali ob njegovi strani. Naš zbor ve samo to, da je UPZ dosegel svojo današnjo stopnjo in položaj le po njegovih velikih in neprecenljivih žrtvah.

Poleg vseh ostalih zaslug našega slavljenca za naš zbor moramo omeniti najznačilnejšo. Da je učiteljski pevski zbor postal in ostal glasnik in propagator moderne glasbene smeri, je samo zasluga njegove odločnosti in pravega razumevanja za delo v takem umetniškem telesu, kot je naš zbor. S tem je ohranil učitelju njegovo pevsko tradicijo in dal zboru pečat trajnega obstoja in slovesa.

Članstvo UPZ je na svoji zadnji skupščini sklenilo imenovati tovariša Drago Supančiča, zaradi velikih zaslug za naš zbor, za častnega člana.

Tovariš Drago! Naj mi bo dovoljeno, da izvršim to častno nalogo. Učiteljski pevski zbor razume, da je diploma častnega članstva za Tvoje veliko delo pri našem zboru le skromna oddolžitev, le skromno priznanje; bodi pa uverjen, da Ti ga podaja pevska družina, ki si jo vodil s tolikim zanosom, z najtoplejšimi tovariškimi čustvi in zahvalo. Prosim Te, da Te to naše vidno priznanje vedno spominja na nas in na Tvojega velikega prijatelja, našega pokojnega predsednika Emila Adamiča, s katerim sta nas vodila od zmage do zmage. Ko Ti izročam diplomu častnega članstva, Te prosim v imenu celokupnega zbora, da nam ohraniš tudi v bodoče svoje prijateljstvo in naklonjenost.

Na slavljenca je naslovil nato nekaj besed predsednik sekcije tov. Metod Kumelj. Omenil je, da so redki primeri, da bi bili poedinci in njihovo delo tako tesno povezani z organizacijo enega društva, kakor je tov. Supančič z Učiteljskim pevskim zborom. V teku obstoja se je članstvo menjavalo, on pa je ostal in delal neumorno naprej. Njegova zasluga je, da so mnoge turneje in nastopi odlično uspeli. S tem ni slavljenec propagiral samo delo UPZ, ampak delo in ime slovenskega učitelja. UPZ je vršil veliko kulturno mislijo, ki mu je nad vse odlično uspela. Nato se je tovariš predsednik osebno zahvalil slavljenca za vse delo, ki ni dvignilo samo ugled zbora, temveč istočasno tudi sloves slovenskega učiteljstva. Vse svoje delo je vršil v prosep učiteljske organizacije, zato mu tudi v imenu učiteljske organizacije čestita k odlikovanju.

Vidno ganjen se je za odlikovanje zahvalil slavljenec, tov. Drago Supančič. Čestitke, ki sta jih UPZ ter predsednik sekcija izrekla na njegovo osebo, veljajo tudi za druge osebe. V kratkih potezah je omenil zgodovino zbora, zveste sodelavce, kot prof. Bajuka, prvega predsednika zbora ter prvega dirigenta prof. Srečka Kumra. Učiteljski pevski zbor, ki je nastal na pobudo Društva profesorjev glasbe, je stremel po osamosvojitvi. Eden izmed glavnih vzrokov so bila materialna sredstva, potrebna za normalni razvoj in napredek zbora. Slovenska učiteljska organizacija je prevzela zbor ter mu s svojo gmotno in moralno pomočjo zagotovila trajni obstoj. Slavljenec je nadalje omenil delo prvih ustvarjalcev UPZ, posebno delo prof. Marka Bajuka, ki ima za naš zbor, njegov razvoj in napredek neprecenljive zasluge, in na pevo-

vodjo prof. Srečka Kumra, pod čigar vodstvom se je zbor povzpela v artističnem pogledu na umetniško raven. Globoko ganjen je končno omenil ime slike, ki je na diplomu, skladatelja in predsednika Emila Adamiča, s čigar osebo in delom je združen vzpon UPZ.

A. P.:

Pisma s podeželja

I.

Vasi so skrite v sneg, življenje zakrito v mraz; nad vsem pa plava dim, ki čaka vetrov. Sredi naselja stoji cerkev, ob nji mogočni farovi, v bližini gostilna, za gostilno šola. Takšna je nekako stalna podoba podeželske vasi. A naokrog živatori slovenska pastorka, ljudstvo ali narod, kakor se ta gmota tudi imenuje. Hišice imajo okenca, za okenci dihaajo mali in veliki državljani svoj vsakdanji zrak, za spremembo kroži od časa do časa od velikih do malih ust steklenka žganja, ki ga je letos ljub Bogec dosti dal. Potem potihne otroški krič, misli se vgrezajo v dremavost ali v sanjarije. Sredi vasi stoji cerkev, ob nji farovž, poleg gostilna, zadaj šola. Pastorka pa daleč, daleč ob strani.

Kakor je danes, je tudi bilo včeraj, predvčerajšnjem, vedno. Ampak pastorka si nikoli ni vedela prav pomagati, životarla je tja v en dan, upala, vzdihovala; ljudje so umirali, se novi rodili, životarili, umirali in tako dalje. Ali je usojeno pastorki ostati pastorka!

Nad hišicami pa stoji dim. Vendar ne več, to je, težko je občutiti, kateri veter bo zapihal in v katero smer se bo vse skupaj obrnilo, vse tole, kar je vedno nestalno, na vse strani gibljivo. Pač podoba podobne miselnosti, ki se vleče enkrat s črnim mrakom, enkrat z rjavo reakcijo, ali sanjari v nekako novo zarjo, ki da bo prišla z mogočnim pohodom in strla vse nezdravo, leno, debelo in požrešno življenje... Takole je morda v misli; toda gotovo je, da je vse v pričakovanju in da ne more biti drugače, kot da stoji nad kočami dim.

Zanimivo je, kako misli ta čudna pastorka, ki kljubuje že skoz dve tisočletji zli usodi pomanjkanja in zapostavljanja. Trdoživa sirota, ki sploh ne ve, čemu živi. Ah, seveda, narod! Kdo mu bi pomagal, da bi mogel priti do svoje podobe? Razlika poti med pastirjem in čredo je tolikšna, da jo je težko izmeriti. Toda kakšen je pastir! In šele čreda!

Pravi ta in oni: »Z lučjo prosvete bomo posvetili v vse kote in takrat se bo šele videlo, kako se bodo šurki poskrili pod zemljo in bo poginila vsa golazen! In se to! Tako bomo naredili, da bo ta luč trajna, kakor podnevni sonce na nebu!«

Stvar je premisleka vredna. In, če dobro preuhtamo, niti ne izgleda tako neumno takšnole govorjenje o luči in v luči prosvete. Treba je potem samo poborati, da zveš o velikih delih, ki da se že leta in leta vrše v tej zemlji, vrše z močno voljo in neuganim pogumom. Človek se niti ne more zadosti naučiti, ko si ogleduje statistike in poslušajo govorna usta števil. Groza me je teh statistik, ki so tako natančno sestavljene s priznanim resničnostjo in zanesljivostjo in govore o večno rastoči kulturi.

Prijateljček moj, živa resnica je, da ima ta narodček toliko in toliko društev, pa časopisov in časnikov, pa društvenih in prosvetnih in telovadnih itd. domov, pa knjižnic in knjižnih družb, pa na leto toliko in toliko milijonov predavanj in govorov; organizacija nad organizacijo prepreda vasi in kočice, skoraj vsaka hiša ima katere koli vrste takšnega ali onakšnega odbornika in toliko in toliko tisoč birtov — ah, zares, mnogo je vsega tega raznovrstnega blaga, da se ni čuditi, ako se vsa prosveta cedi mleka in medu liki Indiji

Končno je omenil, da ni pričakoval kakršnega koli plačila za delo, ker je delal z zavestjo, da je pomagal le svojemu stanu in se iskreno zahvalil za počaščenje.

Z lepo pesmijo je UPZ zaključil leno, domačo slavnost.

Vfr.

Koromandiji. Številke so nekaj veličastnega, ako so takole nanizane, toda v poplavi bi se lahko zadušil.

Včasih je ta trdoživi siromak govoril, da živi zato, ker bi rad prišel v nebesa. In si je predstavljalo to zadevo s svojimi preprostimi mislimi preprosto, kakor je sam preprost in dober. V življenju pa je tako — saj to je prav za prav priznana fraza! — da sanjari marsikdo o kruhu. Revnim ljudem je že kos ovsenjaka — tudi to je znana fraza — prava pravcata veselica. O, kaj vse bi hotel imeti! Toda so meje, katerih ubogcu ni mogoče preskočiti. Pozor na vlak!

Zato ni čudno, da vse skupaj nič ne pomaga, vsa tistale statistika o društvih in o domovih in o knjižnicah in predavanjih in ves ostali lari fari, pa naj so tam ali tu ali na desnici ali leviči še tako kričavo pobarvane cirkušne metode! Saj je čudno vse skupaj, če pomislimo na toliko tega! Ampak je že tako, da levica ne ve, kaj dela desnica; eno je utvara, drugo pa tisto čudno, zavito, resno in burkasto življenje, ki dojenčku v žibelki mesto mleka nataka v požiralnik dobro, žgočo slivovko. Dobri letošnji pridelek.

Zima traja na vse strani. Iz očrnelih dimnikov se vali dim, ki nato obstoji nad kočami. Vse skupaj je podobno mislim, katere ne vedo, kam naj se obrnejo; kot da je vse v nekem pričakovanju. Vso hrano tega prosvetljenega veka je odneslo življenje; nihče ni jokal za to izgubo. Vse pa je kakor zaverovano v bodočnost, ki prisluškuje severnim vetrovom, kako in kaj!...

V koči kroži — kajpak — od ust do ust žgoča steklenka. Bacili v navalu žganja sproti crkavaajo, tako da odtod za zdravje ljubelega naroda menda ni nevarnosti.

Krompir pa bo z vso silo začel rasti spomlad!

II.

Da, tudi to ima podeželje, kakor bi radi temu rekli: vaškega magnata ali birta ali... kakor koli že se pač gospod imenujejo. In v dokajšnjem razmerju do te vaške velesile stoji vaške hiše in hišice, pa na drugi strani šola z učiteljstvom. Gospod vaški birt so v občini za nekaj »večkšega«, imajo trebušček in gladke roke, ki se topé v špehu in masti. Ubogcem posojajo denar, učitelj pri njih pi-jejo, marsikateri tovariš je radi njih vnet prosvetni in kulturni delavec na izvenšolskem torišču. Gospod birt so vaškemu inteligentnemu kaziptu prosvetnega dela, so predsednik, da je učitelj lahko tajnik ali zaslužen načelnik ali prosvetar. Gospod birt so za župana, v dobrih časih so tudi kandidirali za narodnega poslanca, ta in oni so bili tudi izvoljeni. In pri vsem je imel učitelj prijetno nalogo, da je smel agitirati in — o podobe, pojdite mimo, niste lepe!...

Posebno poglavje podeželja je vaški magnat ali birt. In vsa učiteljska vzgoja je šla dostikrat v to smer, da bi se birtu prikupil. Pride mlad učitelj v vas in se že tako napelje, da se gre najprej temu, pa temu vaškemu velmožu predstaviti in pokloniti. So primeri, da se mladi mož tam ustavi in mu je po krivdi nemile usode že prvi korak v življenje spleljan na stranpot, odkoder je pozneje težko v pravi kolnik. Malokateri birt je pri narodu priljubljen. Kolikokrat uboga kmetska ženica

Resnica je! Bil je primer. To je — Markarov. Veste, saj tudi ni čudno! Surovo, ali — razumljivo. Oženjen, četvero otrok, žena — bolna, in on sam — sušičen, plača — 20 rubljev... a šola — klet, učitelj ima — eno sobo. V takih pogojih — bi tudi božjega angela udaril brez vsake krivde, a učenci — oni nikakor niso angeli, verujte!

In ta človek, ki je pred malo časa neusmiljeno divil Čehova s svojo izobilico pametnih besed, je naenkrat, zloglasno mahajoč z grbavim nosom, začel enostavno govoriti, z besedami kakor kamen težkimi, žarko osvetljujejo proklete, grozno resnico tistega življenja, ki ga živi ruska vas...

Poslavljaljoč se z gospodarjem, je učitelj objel z obema rokama njegovo majhno suho roko in tanke prste, in, stiskajoč jo, rekel:

Šel sem k vam kakor k predpostavljenu, — napihnil sem se, kakor puran... a zdaj grem — kakor od dobrega človeka, ki mi je blizu in ki vse razume. Velika stvar je vse razumeti! Hvala vam! Grem. S seboj nesem lepo, dobro misel: veliki ljudje so enostavnejši, pa razumljivejši, pa z dušo bližji našemu človeku, kakor vse te mizerije, med katerimi živimo. Zbogom! Nikdar vas ne bom pozabil!...

Nos mu je zadrhtel, ustnice so se strnile v dober nasmešek in nepričakovano je še pridjal:

»Ampak po resnici povedano: tudi podleži so — ravnotako nesrečni ljudje, — hudič naj jih odnese!«

Ko je odšel, je Anton Pavlovič pogledal za njim, se nasmehnil in rekel:

»Posten človek. Ne bo dolgo učil...«

»Zakaj?«

»Izmučili ga bodo... pregnali...«

Zamislil se je, dodal tiho in mehko:

»V Rusiji je dober človek — nekaj kakor dimnikar, s katerim dojdijo plašijo drobno deco...«

Prev. A. Debenak.

Maksim Gorkij:

A.P. Čehov o učiteljih

Nekoč me je povabil k sebi v vas Kučuk-Koj, kjer je imel krpo zemlje in belo dvonadropno hišico. Tam se je, ko mi je razkazoval svoje »premoženje«, živo razgovoril:

»Da imam mnogo denarja, zgradil bi tu sanatorij za bolne vaške učitelje. Veste, postavil bi svetlo stavbo — zelo svetlo, z velikimi okni in visokim stropom. Imel bi bogato knjižnico in razne glasbene anstrumente, čebelnjak, vrt, sadovnjak: mogli bi imeti predavanje o agronomiji, meteorologiji; učitelj mora vedeti, dragi moj, vse!«

Naenkrat je obmolnil, zakašljal, pogledal me je od strani s svojim mehkim, ljubkim nasmehom, ki me je vedno tako nepremagljivo privlačeval k njemu in vzpodbujal k posebno ostri pažnji na njegove besede.

»Naveličali ste se poslušati moje fantazije? Toda jaz rad govorim o tem. Ko bi vi vedeli, kako je potreben ruski vasi dober, umen, izobražen učitelj! Pri nas v Rusiji ga je potrebno postaviti med neke posebne pogoje in treba je to napraviti čimprej, ako pojmuemo, da se bo brez široke narodove izobrazbe zrušila država kakor hiša, ki je zidana iz slabo žgane opeke. Učitelj bodi artist, strastno zaljubljen v svoje delo, toda pri nas — on je dninar, slabo izobražen človek, ki pride na vas poučevati otroke s takšno voljo, kakor bi šel v pregnanstvo. On je gladen, pozabljen, zaskrbljen od možnosti, da izgubi skorjo kruha. A potrebno bi bilo, da bi bil prvi človek na vasi, da bi mogel odgovoriti vaščanu na vsa njegova vprašanja, da bi vaščani spoznali v njem moč, ki bi bila dostojna pažnje in spoštovanja, in da se nikdo dreti ne bi mogel nanj... uničevati njegovo osebo, kakor to radi delajo pri nas vsi: rubež, bo-

gati trgovce, pop, policaj, kurator šole, župan in oni uradniki, ki izvršuje poklic šolskega nadzornika, pa se ne briga za višjo izobrazbo, temveč le za skrbno izvrševanje okrožnega cirkularja. Ali ni neokusno tako bedno plačevati človeka, ki je poklican, da vzgaja narod, — razumete li? — da vzgaja narod! Ne sme se dopustiti, da ta človek hodi v cunjah, drgeče od mraza v vlažnih solah, ki so kakor luknje, da se zasturplja z ogljenim plinom, prehlaja, napase s tridesetimi leti vnetje grla, revmatizma, tuberkuloze... pa to je sramota. Naš učitelj živi osem, devet mesecev v letu kakor puščavnik, z nikomur ne more spregovoriti besede, on otopeva v samotni, brez knjig, brez razvedrila. A pozove li k sebi tovariše — takoj ga bodo obtožili radi nezanesljivosti — neumna reč, s katero prebrisani ljudje plašijo bedake!... Odvratno je vse to... takšno zasmevanje človeka, ki izvršuje veliko, nad vse važno delo. Veste — kadar vidim učitelja, mi postane neugodno pred njim radi njegove bojazni in radi tega, ker je slabo oblečen, zdi se mi, da sem učitejevega pomanjkanja nekako tudi sam kriv... zares.«

Obmolnil je, se zamislil in ko je z roko zamahnil, tiho izpregovoril:

»Neurejena, neotesana je zemlja — ta naša Rusija.«

Tolikokrat sem ga rad poslušal:

»No, veste, dospel je neki učitelj... bolan, oženjen, — ne bi mu mogel pomagati? Jaz sem ga za nekaj časa sprejel...«

Ali:

»Glejte, učiteljice prosijo, da bi jim poslali knjig...«

Včasih bi našel pri njem tega »učitelja«: navadno bi učitelj, rdeč od spoznanja svoje nespretnosti, sedel na koncu mize in v znoju lica zbiral besede, prizadevajoč si, da bi govoril gladkeje in »izobraženejšje«, ali, z okret-

nostjo bolno-sramežljivega človeka, ves se je osredotočil v želji, da se ne pokaže neumnega v pisateljevih očeh, ter le zasipaval Antona Pavloviča s točo vprašanj, katere komaj da so mu šinila v glavo do tega časa.

Anton Pavlovič bi pazljivo poslušal neskladno pripovedovanje, v njegovih otožnih očeh bi mu igral nasmešek, drhtele gube na sencih in glej, v svojim globokim, prav ugašujočim glasom bi on sam začel govoriti enostavne, jasne, življenju najbližje besede, — besede, ki so nekako takoj sproščale sogovornika: on bi prenehal v prizadevanju, da bi bil razumejši, radi česar je takoj postal pametnejši in zanimivejši...

Spominjam se, neki učitelj — visok, mršav, rumenih gladkih lic in dolgega grbavega nosu, melanholično zavitega proti podbradku, je sedel nasproti Antonu Pavloviču in nepremično strmeč v njegov obraz s svojimi črnimi očmi čemurno govoril v basu:

»Iz podobnih vtisov življenja v času pedagoških sezon se ustvarja takšen psihični konglomerat, ki absolutno duši vsako možnost objektivnega odnosa proti obdajajočemu svetu. Razumljivo, saj svet tudi ni nič drugega kakor naša predstava o njem...«

Tu je on zašel na področje filozofije in stopajoč po njej spominjal na pijanca na ledi.

»Ampak, povejte — je šepetaje in prijazno vprašal Čehov, — kdo to v vašem okraju tepe deco?«

»Kaj pravite vi! Jaz? Nikdar! Tepsti? In užaljeno se je izpihal.

»Ne vznemirjajte se,« — je nadaljeval Anton Pavlovič in se pomirjevalno smejal, — »ali govorim jaz o vas? Le spominjam se — čital sem v časopisih — nekdo tepe, ravno v vašem okraju...«

Učitelj se je vsedel, otrlo oznojeno lice in ko je olajšano vzdihnil, je začel s topim basom govoriti: